

Sessie 2

Maaltijden als pedagogisch waardevolle momenten

Bart Declercq, CEGO KU Leuven

Anne Vereecken, directeur Basisschool Klimrek

1. Situering Maaltijden op kleuterscholen: een literatuurstudie
- 2. Wat doen ze in andere Westerse landen?
- 3. Wat doen we in Vlaanderen?
- 4. Wat zegt onderzoek?
- 5. Enkele dilemma's?
- 6. Vlaamse schoolbeleid
- 7. Maaltijdbeleving
- 8. Hoe kan je dit realiseren: mogelijke interventies
- 9. Conclusies

1. Situering: literatuur-onderzoek

KU LEUVEN

- 28 peer reviewed artikels (correlatie – interventie – belevingsonderzoek)
 - Zoektermen verwijzend naar schoolmaaltijd in titel (bv. 'school meal', 'school lunch')
 - In combinatie met trefwoorden verwijzend naar kleuteronderwijs (bv. early childhood, kindergarten,...)
 - Verschenen tussen 2010 – 2021
 - Onderzoek in hoog-inkomenslanden
- Secundaire literatuur
 - Rapporten, onderzoek, praktijkpublicaties en websites, vnl om te contextualiseren naar de Vlaamse onderwijscontext.

1. Situering: literatuur-onderzoek

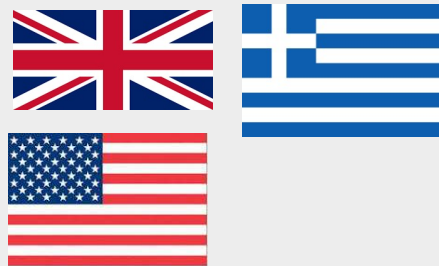
KU LEUVEN

- Geclusterd rond 4 thema's:
 - Armoedebestrijding
 - Ontwikkeling
 - Duurzaamheid
 - Implementatie
- Opvallend:
 - Onderliggend argument voor heel wat studies = de basis voor (gezonde) voedings- en bewegingsgewoonten gebeurt op jonge leeftijd ↔ een beperkt aantal studies terugvinden die uitsluitend op kleuterleeftijd focussen
 - Vooral onderzoek vanuit medisch-gezondheidsperspectief

2.1. Wat doen ze in andere westerse landen?

KU LEUVEN

VK: gratis voor alle 4 tot 7-jarigen
VS: gratis of goedkope maaltijden in publieke scholen voor rechthebbende kinderen
Griekenland: gratis voor scholen in buurten met veel kinderen met lage SES

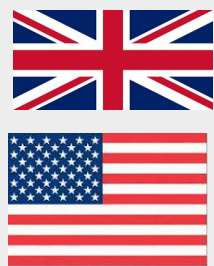
Frankrijk: zaak van lokale overheden, bieden
Inkomensgerelateerde maaltijden aan

Finland en Zweden:
pedagogical meal

2.2. En met welke doelstellingen?

KU LEUVEN

zorgen voor gezonde, evenwichtige maaltijden + voedingsongelijkheden bestrijden
= middel tot gezondere levensstijl (strijd tegen obesitas)
= middel tot meer academisch succes

Cultuuroverdracht & voedingseducatie

Integraal deel van het
schoolcurriculum

bart.declercq@kuleuven.be

Table 3.1: Type of provision of free school meals in place in the Member States, by education level

	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK
Pre-primary																											
ALL children			√				√				√						√										
(some) LOW-INCOME children				√	√	√		√		√			√	√				√		√		√	√		√	√	√
In some targeted kindergartens/ disadvantaged areas		√													√				√					√			
Primary																											
ALL children								√			√		√				√8	√	√10						√		√
(some) LOW-INCOME children				√	√	√				√				√			√			√		√	√			√	
In some targeted schools/ disadvantaged areas		√7							√12						√						√			√			

Baptista, I., Guio, A., Marlier, E. and Perista, P. (2023). *Access for children in need to the key services covered by the European Child Guarantee: An analysis of policies in the 27 EU Member States*. European Social Policy Analysis Network (ESPAN), Luxembourg: Publications Office of the European Union.

3. Wat gebeurt er in Vlaanderen?

GROEN DE GOEDE KANT OP IN JE BUURT DE PARTIJ AGENDA DOE MEE

29 JAN 2019

Smos-Crevits is lapmiddel voor echte refterrevolutie

KU LEUVEN

Hilde Crevits
14 juni 2018

Ja, ook vlees 🍖

Jong geleerd, is oud gedaan.

Een evenwichtige en gevarieerde voeding is net als een sportieve levensstijl de beste garantie op een gezond (en gelukkig) leven. Het zijn beide gewoontes die best van jongs af aan aangeleerd worden. Thuis, maar ook op school. Daarom zijn het ook 2 pijlers van het actieplan 'Hoog tijd voor gezondheid' dat we deze legislatuur uittekenden voor het Vlaamse Onderwijs.

We maakten afspraken over gezonde tussendoortjes, over drankautomaten op school, over schoolmaaltijden, ... Afspraken die telkens tot stand kwamen na breed overleg met alle betrokkenen, ook die van de voedingsindustrie. Want draagvlak en participatie zijn voor mij essentieel om tot duurzame oplossingen te komen.

Zo is afwisseling in onze gids 'richtlijnen voor Vlaamse scholen over schoolmaaltijden' een sleutelwoord om tot een gezond en evenwichtig aanbod te komen: vlees, vis, vegetarisch, ... Dat zie je ook duidelijk in de voorbeeldmenu's die we deze gids toevoegden.

Op dezelfde manier willen we nu samen aan de slag gaan rond broodjes en boterhammen op school. Geen dictaat van bovenuit over het beleg op je boterham, wel duurzaam overleg over een rijk en gevarieerd aanbod in het belang van onze

Politiek hoog op de agenda bij diverse partijen Vaak vanuit bestrijding van kinderkansarmoede

maag'

20/12/15 om 13:41 Bijgewerkt op 21/12/15 om 06:46

Elke Decruynaere (Groen) & Rudy Coddens (SP.A)

Gents schepen van Onderwijs Elke Decruynaere (Groen) en OCMW-voorzitter Rudy Coddens

'Kinderen voeden is geen kernopdracht van scholen', zo schrijven Gents schepen van Onderwijs Elke Decruynaere (Groen) en OCMW-voorzitter Rudy Coddens. 'Maar de sterkste leerkracht botst op het volle hoofd van een kind met lege maag.'

op school zou anno 2021 een evidentie moeten zijn in Vlaanderen'

23/04/21 om 04:25 Bijgewerkt om 04:58

Jean-Jacques De Gucht (Open VLD)

Vlaams parlements lid voor Open VLD

'Het is niet meer dan logisch dat we ervoor zorgen dat elk kind in de kleuter- en lagere school en bij uitbreiding het secundair onderwijs een gratis, gezonde, warme maaltijd krijgt', schrijft Vlaams parlements lid Jean-Jacques De Gucht (Open VLD).

euromaaltijd alle armoede uit de wereld zou helpen"

Met onder meer maatregelen voor 1 euromaaltijden kreeg het Vlaams Actieplan van Vlaams minister van Armoedebestrijding Lisbeth Homans (N-VA) heel wat kritiek te verduren. Ze kreeg onder meer te horen dat de hulp het structurele armoedeprobleem niet zal verhelpen. "Maar dat heb ik ook nooit gezegd", reageert ze in Terzake.

8 mei 2015, 21:19

bart.declercq@kuleuven.be

3. Wat gebeurt er in Vlaanderen?

KU LEUVEN

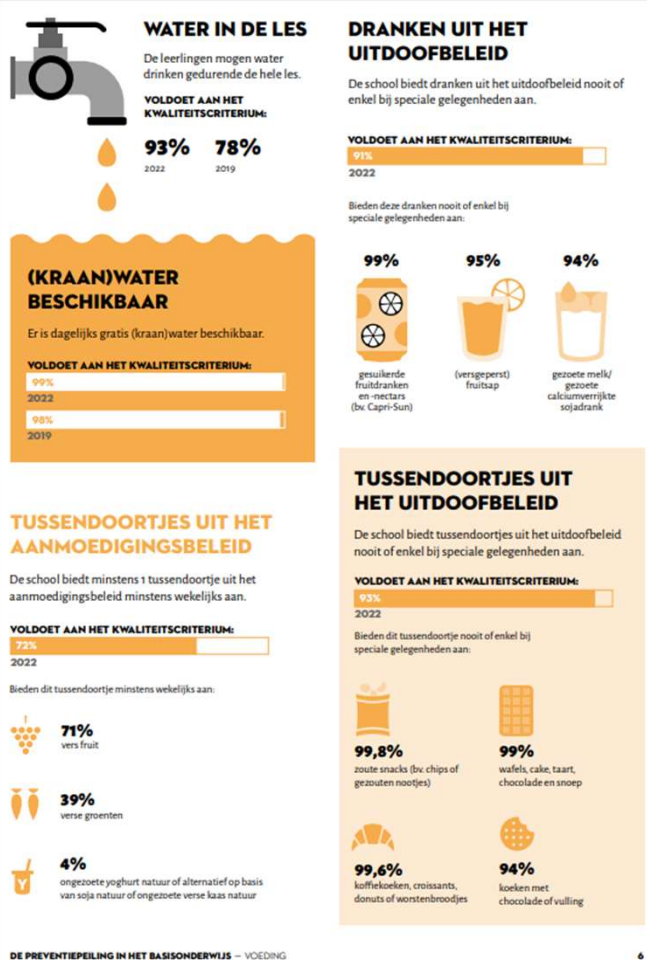

- Geen Vlaams overkoepelend programma, maar 2/3 van alle scholen biedt wel warme maaltijd aan. Het merendeel (82%) doet hiervoor beroep op een cateraar. Slechts 14% heeft een eigen keuken
- Projectmatig wel initiatieven:
 - Project 1 euro maaltijden ikv armoedebestrijding
 - Rikolto: ondersteuning scholen ikv duurzame voeding
 - Proefproject lopend in Antwerpen, LEOS in Gent, Sint Truiden,...

Geen verplichte regelgeving (m.u.v. FAVV), wel richtlijnen inzake gezonde schoolmaaltijden en engagementsverklaring inzake dranken en tussendoortjes

Positief = kraanwater en gezonde tussendoortjes (n = 431 scholen, 16%)

KU LEUVEN

Pimp je drinkbus

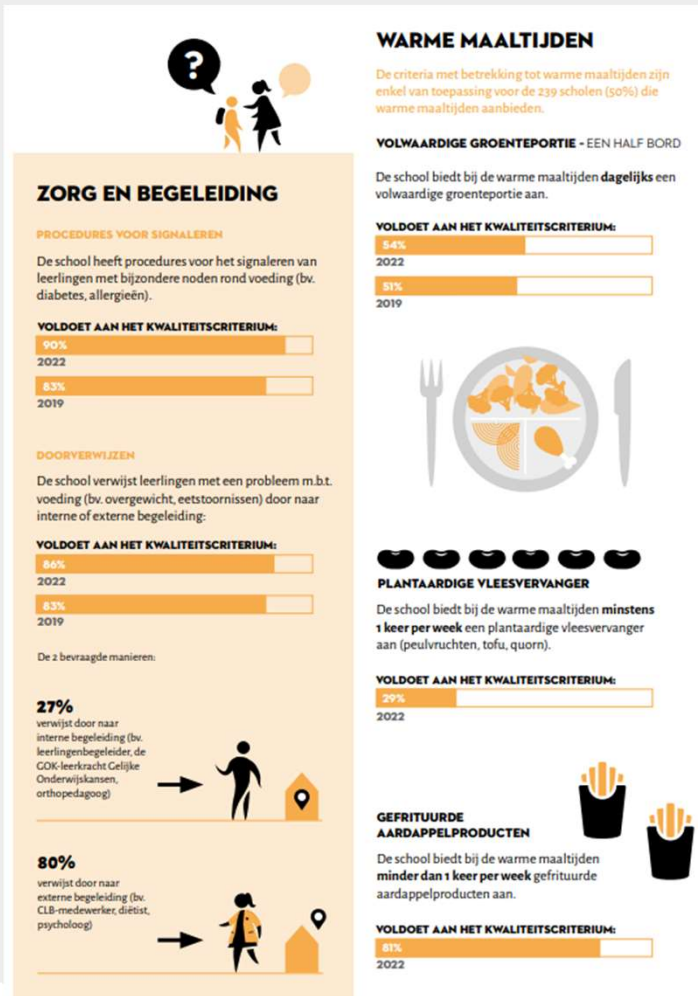
“Onze school bood frisdrank aan via de automaat. En de blikjes? Die belandden op het gras. Daar moeten we samen iets aan doen, zeiden we. We overtuigden de directie om een tapkraan te installeren. Elke leerling kreeg een drinkbus die ze mochten versieren. En tijdens de speeltijd konden ze hun kraantjeswater pimpen met vers fruit en muntblaadjes. Blikjes en petflessen komen onze school niet meer in.”

bart.declercq@kuleuven.be

Resultaten Preventiepeiling 2021
www.gezondleven.be

Aandachtspunt = gezonde warme maaltijden (n = 431 scholen, 16%)

KU LEUVEN

- Wekelijks gefrituurde gerechten
- Te weinig groenten
- Te weinig vleesvervangers

bart.declercq@kuleuven.be

Resultaten Preventiepeiling 2021
www.gezondleven.be

Gratis water, minder frisdrank

Volgens het Vlaams Instituut Gezond Leven dat de peiling organiseert, bieden **steeds meer** scholen **gratis kraantjeswater** aan. In bijna alle basisscholen en in 85% van de secundaire scholen is er gratis water beschikbaar. In 15% van de secundaire scholen dus nog niet, hoewel water essentieel is voor een gezonde levensstijl. Dat betekent dat de frisdrankautomaat op school stilaan verdwijnt: in het lager onderwijs zijn er amper nog te vinden. In 78% van de scholen is **drinken tijdens de les ook toegelaten**.

In het secundair onderwijs is er een aanzienlijke verbetering: in 2015 kon je in bijna 7 op de 10 secundaire scholen nog frisdrank of fruitsap krijgen. Nu is dat in minder dan 2 op de 10 secundaire scholen. **Zo goed als alle basisscholen bieden nooit frisdrank aan.**

Voldoende groenten en vleesvervangers? Niet overal

Ondanks die verbetering zijn er nog enkele belangrijke aandachtspunten: zo **bieden in het lager onderwijs nu minder scholen dan in 2015 dagelijks een volwaardige portie groenten** (= de helft van het bord) **aan** bij de warme maaltijd. In 2015 was dat 54%, in 2019 nog maar 51%. In het secundair onderwijs staat in 6 op de 10 scholen dagelijks een volwaardige groenteportie op het menu.

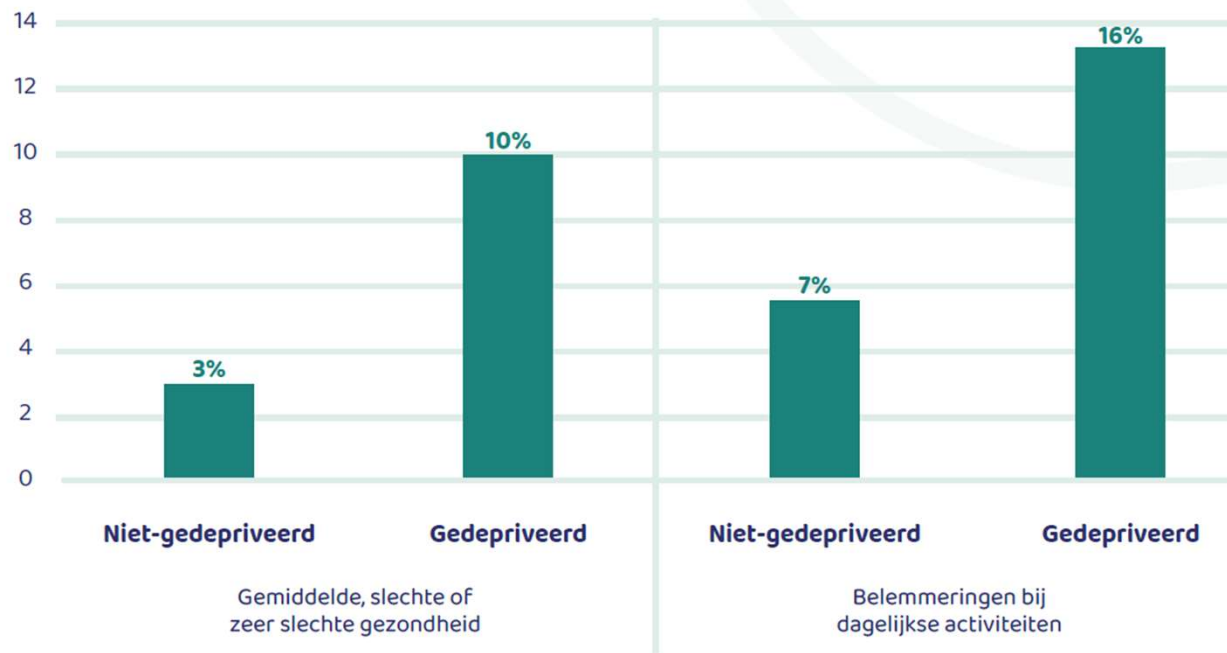
En over het algemeen ligt er ook **te veel focus op wit en rood vlees**. **48% biedt nooit voedzame plantaardige vleesvervangers aan**. Dat zijn onder meer peulvruchten, tofu of sojastukjes, en bijvoorbeeld geen (gepaneerde) groenteburgers. In het secundair onderwijs zijn de cijfers iets beter, maar is er een gelijkaardige trend zichtbaar.

31/05/2021

4.1 Vaststellingen uit literatuur

- Er zijn sociaal-economische verschillen in voedings- en bewegingsgewoonten

Figuur 7: Algemene gezondheidstoestand (slecht, zeer slecht, gemiddeld) + waarschijnlijkheid van (ernstige) belemmeringen bij dagelijkse activiteiten door deprivatie, kinderen (0-15), België, 2021, %

Bron: BE-SILC 2021, individuele data, berekeningen door de auteurs

Guio, A.C. & Van Lancker, W. (2023). Deprivatie bij kinderen in België en zijn gewesten: wat zeggen de nieuwe data? Brussel: KBS.

4.1 Vaststellingen uit literatuur

- Er zijn sociaal-economische verschillen in voedings- en bewegingsgewoonten
- Schoolmaaltijd is nagenoeg altijd beter van voedings-kwaliteit dan de lunch die men van thuis meebrengt
- Een verplicht regelgevend kader inzake voedingskwaliteit en maaltijdporties van schoolmaaltijden komt de kwaliteit van die maaltijden ook effectief ten goede (bv. In US en UK)

4.2 Effect van gratis of goedkope maaltijd op de intake

KU LEUVEN

- **VS en UK:** Hogere deelname, zeker indien de maaltijd gratis is, MAAR groot aantal kinderen die recht hebben op een gratis maaltijd (30%) maakt hier geen gebruik van
- **Vlaanderen:** 1 euro maaltijden: meest kwetsbare gezinnen maken er geen gebruik van
- **Conclusie:** goede communicatie en promotie met ouders nodig over maaltijden vanuit school (van sensibilisering tot inspraak), stigmatisering vermijden

Cruciale vragen voor ouders

KU LEUVEN

Wat eet mijn kind?

Wat is de kwaliteit?

Hoeveel eet mijn kind?

Hoe eet mijn kind?

bart.declercq@kuleuven.be

- Gratis maaltijd zorgt voor grotere opname, maar bereikt toch niet iedereen. Ook gratis maaltijd vraagt sensibilisering van zowel kinderen als ouders, vooral inzake kwaliteit, variatie en grootte van de maaltijdporties
- Een goedkope maaltijd alleen is niet genoeg. Het gezinsbudget staat vanuit allerlei hoeken onder druk: integrale benadering nodig
- Vaak ook schooldrempels: bijv. Raftergeld, school-beleid bij wanbetaling,...

4.3 Effecten van gezonde maaltijd op gezondheid?

KU LEUVEN

- Beste resultaten indien gekozen wordt voor een **multi-component interventie**
- Vaak positieve impact op eetgewoonten (gezondere keuzes, minder kieskeurig eetgedrag)
- Vaak positieve impact op BMI
- Vaak impact naar meer actieve leefstijl (meer bewegen)

Beste resultaten indien zowel op gezonde maaltijd als beweeggedrag wordt ingezet

(= multi-componentbenadering)

Succesfactoren:

- 1) focus op zowel gezonde voeding als meer beweging sorteert een synergetisch effect (beide versterken elkaar),
- 2) combinatie van top-down en bottom-up aanpassingen in school
- 3) langere lunchtijd, waardoor de tijd voor fysieke activiteit in de scholen groter wordt.
- 4) Whole school approach: betrokkenheid van kinderen, gezinnen, school en buurtorganisaties (bvb. sportorganisaties voor beweging) + regelmatig overleg met alle belanghebbenden

KU LEUVEN

<https://www.degezondebasisschoolvandetoekomst.nl>

bart.declercq@kuleuven.be

4.4 Effecten van leerprestaties?

KU LEUVEN

Minder éénduidige effecten, zeker voor kinderen met lage SES

Belangrijkst:

Leidt tot hogere schoolparticipatie (minder schoolverzuim), zo kan dit ook effecten resorteren op leerprestaties

Meer aandacht / concentratie uur na de lunch (let wel: moet samengaan met aangename eetomgeving)

5. Dilemma's

5.1 Algemeen belang van het kind of persoonlijke wensen van ouders?

- Wie beslist of kinderen een middagsnack krijgen of niet?
- Wie bepaalt wat kinderen op school eten (ouders ↔ school)?
- Op welke manieren kunnen ouders en school in dialoog gaan over zorgkwesties?
- Hoe kunnen school en ouders in dialoog verder het kind verder samen opvoeden?

KU LEUVEN

Papa sleept school voor rechter omdat kleuter geen vieruurtje mag

© 55

Een papa uit leper sleept het Gemeenschapsonderwijs (GO!) voor de rechter omdat zijn 5-jarige dochter niet langer een koek mag eten tijdens de speeltijd in de namiddag. De school noemt dat overbodig, maar het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie (VIGeZ) reageert verbolgen. "Ouders moeten die keuze maken."

Jens Vancaeneghem en Tommy Huyghebaert

Zaterdag 24 september 2016 om 03:00

bart.declercq@kuleuven.be

https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20160923_02484008

Educare?

KU LEUVEN

“De inspanningen van het schoolteam om in functie van de ontwikkelingsleeftijd een **evenwichtige verhouding te vinden tussen Onderwijs en (ver)zorg(ende) activiteiten** en om **(ver)zorg(ende) activiteiten te benutten voor het nastreven van onderwijsdoelen** en vice versa.

(Onderwijsinspectie, p 90)

Figuur 1: Visuele voorstelling van de zes hefboomen (en onderliggende factoren) voor kwaliteitsvolle kleuterparticipatie.

Binnenland

Bijna helft van leerlingen in vierde leerjaar komt met honger naar school: "Gaat niet alleen over armoede"

43 procent van de Vlaamse leerlingen uit het vierde leerjaar zegt met honger naar school te komen. Dat blijkt uit de internationale PIRLS-studie waar in Vlaanderen ruim 5.000 leerlingen aan hebben deelgenomen. Het is bijna een verdubbeling ten opzichte van 2016, toen 19 procent zei met honger naar school te komen. "Het is deels te wijten aan stijgende armoede, maar het is vaak een kwestie van tijdgebrek", zegt onderzoekster Katrijn Denies.

16 mei 2023, Pirls studie

KU LEUVEN

Verklaring van onderzoeker Denies:

"Natuurlijk leeft niet 43 procent van de ouders in armoede. We vermoeden dat het vaak ook gaat om tijdgebrek. Ouders hebben niet altijd de gewoonte om te ontbijten samen met hun kind. Het wordt tijd daarover te sensibiliseren,"

Minister van Onderwijs Weyts:

"We moeten ingrijpen en zelfs sanctioneren als ouders ervoor kiezen zo onverantwoordelijk te zijn. Je kan sensibiliseren, maar welke ouder weet niet dat een kind gezond moet eten en ontbijten? Dat is toch een evidentie. Scholen doen hard hun best om te sensibiliseren, merkt de minister. "Het is aan ouders om over de brug te komen. Wij als overheid moeten misschien een signaal geven dat we niet tolereren dat je enerzijds een groeipakket en schooltoeslag krijgt, maar anderzijds je als ouder je verantwoordelijkheden ontloopt."

bart.declercq@kuleuven.be

5.2 Maaltijden met oog voor diversiteit?

- Maaltijden als weerspiegeling van de aanwezige culturele diversiteit komt weinig aan bod
- Soms spanning tussen diversiteit en cultuuroverdracht (bv door nationale richtlijnen)
- Soms spanning tussen diversiteit en catering door grootkeuken

Kan ik je zo overtuigen om gezond te eten? Wat werkt?

- “Eet dit, het is lekker” ↔ “Eet dit, het is goed voor jou”
- Hoe motiveer je tot gezonde voedingskeuzes?
- En wat als je niet echt te kiezen hebt?

5.3 Maaltijdbegeleiding

*“Langzaam groeit het besef dat we kinderen ook de waarde van stilte moeten leren en innerlijke rust door bvb. het beoefenen van mindfulness. **Zo zouden we ook kinderen kunnen leren met aandacht een maaltijd te gebruiken.** Nu schrokken vele kinderen hun voedsel op om zo snel mogelijk te kunnen gaan spelen. Het is hen natuurlijk gegund om te spelen. Maar het is ook zinvol kinderen te leren dat **alles wat ze doen met aandacht en respect voor zichzelf en de anderen kan gedaan worden.**”*

*“Dat enkele kinderen houden van rust en een prikkelarme omgeving klopt, maar een **‘stille’ refter en een ‘stille’ rij zijn niet prikkelarm!** Door het veelvuldig sanctionerend optreden creëert dit net een veelheid aan negatieve prikkels.”*

*“In de rij staan is er ook om kinderen te leren dat er op sommige momenten in je leven ook wat **orde en discipline nodig is** en dat er afspraken zijn waar je je aan dient te houden.”*

AFSTEMMING TUSSEN LEERKRACHTEN

Leerkrachten van de verschillende leerjaren of kleuterklassen stemmen de lessen, projecten of andere educatieve activiteiten over het thema gezonde voeding op elkaar af.

VOLDOET AAN HET KWALITEITSCRITERIUM:

43%

2022

51%

2019

Welke keuzes kunnen kinderen maken tijdens de maaltijd?

Kleuters kiezen hoeveel ze eten:

Ja: 36% Nee: 64%

Kleuters kiezen waar ze zitten:

Ja: 26% Nee: 74%

Kleuters mogen praten aan tafel:

Ja: 24% Nee: 76%

Kleuters mogen kiezen wanneer ze van tafel gaan:

15% Nee: 85%

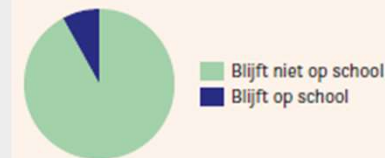
Resultaten KdG bevraging 2020 (n = 327),
www.reftersensspeelplaatsen.be

Resultaten Preventiepeiling 2021
www.gezondleven.be

6. Huidige situatie in Vlaanderen

- Kleuters eten er in hoofdzaak in een schoolrefter in grote groep (72% - 80 tot 120 kind)
- Begeleiders eten zelden (16%) mee met de kleuters
- vaak weinig begeleiders voor grote groepen (2 à 3 bgl)
- Veel drukte en lawaai
- Lange eetmomenten (tot 60 min)
- Gevolg: maaltijd = vaak stress- ipv rustmoment. Begeleiding focust op toezicht en orde (directieve taal ipv aanmoediging). Welbevinden staat onder druk

Hoeveel procent van de kleuters blijft tijdens de middagpauze op school?

Eten de begeleiders samen met de kleuters aan tafel?

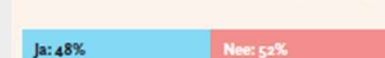
Wie voorziet de warme maaltijd?

Wie begeleidt de middagpauze?

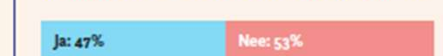
Worden kinderen uit hogere leerjaren ingeschakeld om taken op te nemen tijdens de middagpauze?

Hoe lang duurt de middagpauze gemiddeld in de kleuterschool?

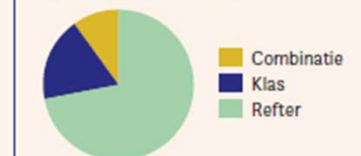

Kunnen de kinderen warm eten op school?

Ongeveer de helft van de kleuters maakt gebruik van deze warme maaltijden als die aangeboden worden. Ouders van kleuters betalen per dag gemiddeld € 0,71 voor de middagpauze voor een kleuter die zelf eten meebrengt. Voor een warme maaltijd betalen ouders per dag gemiddeld € 3,24.

Waar eten de kleuters?

Het aantal kleuters dat samen in de refter eet, varieert sterk. In Vlaanderen zitten er gemiddeld 86 kleuters samen in de refter.

Resultaten KdG bevraging 2020 (n = 327),
www.reftersenspeelplaatsen.be en Peleman, B. (2019)

Uitdagingen...

KU LEUVEN

- Hoe motiveer je tot gezonde voedingskeuzes?
- Hoe draagt een aangename eetomgeving hiertoe bij?
- Welke leerkanen bevatten maaltijden?
- Hoe draagt een maaltijd bij tot sociaal (in)formeel leren?
- Hoe zorgen maaltijden voor cultuuroverdracht? Op welke manier gebeurt dit best?

Focus = maaltijdbeleving

7.1 Maaltijden als educatief moment

KU LEUVEN

- zelfredzaamheid en zelfstandigheid bij kinderen
- Smaak-educatie

7.2. De maaltijd als een sociaal gebeuren

KU LEUVEN

- = rol van hoe en waar eten (eetcultuur)
- = samen maaltijd nemen doet onderlinge verbondenheid groeien
- = sociaal (informeel) leren en cultuuroverdracht

Meest uitgesproken:

maaltijd als pedagogisch hulpmiddel voor het sociaal leren – concept
'pedagogical meal'

7.3 Pedagogische maaltijd

KU LEUVEN

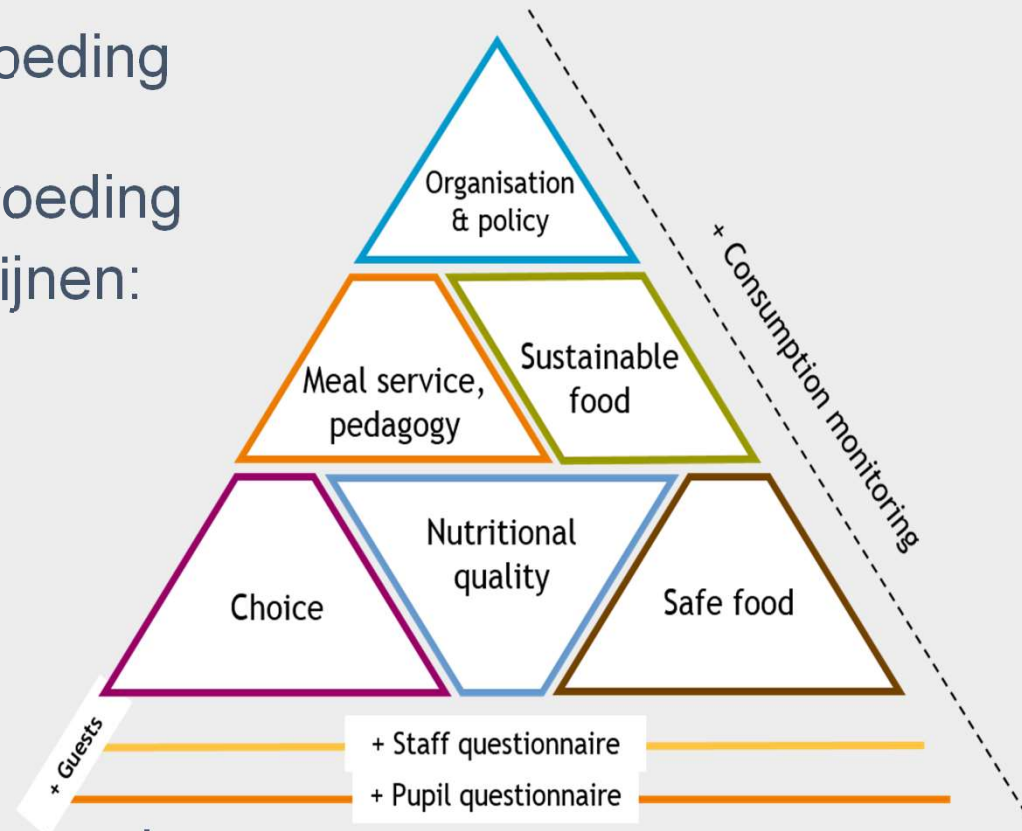
- Kleine groep
- Gezellige en verzorgde ruimte
- Leerkracht eet mee
- Belang van modeling (dit is lekker!)
- gesprekken over gezonde voeding, voedingskeuzes (voedingseducatie) en de etiquette (relationele en sociale aspecten van samen eten,...)

Illustratie

KU LEUVEN

- Zweedse 'SkolmatSverige' of 'Schoolvoeding Zweden'
- Holistisch monitoring-tool rond schoolvoeding
- Gebaseerd op de (niet bindende) richtlijnen:
- wat beïnvloedt de maaltijd-kwaliteit?

- Swedish School Meals Safari Hasslö School Restaurant

<http://www.skolmatsverige.se/in-english>

bart.declercq@kuleuven.be

8. Mogelijke interventies (1)

KU LEUVEN

- **Organisatorische ingrepen**

- Inkorten – verlengen van de eettijd
- Verkorten van de wachttijden
- Organisatie van wie wanneer gaat eten
- Regels en afspraken bij het eetmoment (zwijgen of niet, proeven of bord opeten, verjaardags-tractaties,...)
- Waar eet men (Refter – klaslokaal – buiten – gang,...)

8. Mogelijke interventies (2)

KU LEUVEN

- **Meer flexibele en aantrekkelijke inrichting van de eetplek**
 - Eten in kleine groepen mogelijk, flexibele tafelschikking
 - Eten op diverse plekken
 - Akoestiek verbeteren (geluidsreductie), muziek
 - Lichtinval verbeteren
 - Aantrekkelijke geuren
 - Aantrekkelijke inkleiding (posters of niet?, kleurgebruik, planten,..)

Bron: klasse.be

bart.declercq@kuleuven.be

8. Mogelijke interventies (3)

KU LEUVEN

Participatie van kinderen verhogen

- Hulp bij voorbereiding en afruimen
- Keuze-menu's aanbieden
- Hands-on activiteiten: kind betrekken bij bereiding/schooltuin
- Kookworkshops (in de klas, met ouders,...)
- Inspraak in menu's
- Kiezen bij wie men kan zitten
- Warme maaltijd en broodmaaltijden samen
- Voedingsambassadeurs

Bron: klasse.be

bart.declercq@kuleuven.be

8. Mogelijke interventies (4)

KU LEUVEN

Presentatie van de voeding

- Aantrekkelijke presentatie
- Portiegrootte
- gebruiksgemak
- Leuke speelse namen
- Nudging: bereikbaarheid, beschikbaarheid en zichtbaarheid van gezonde en duurzame voeding vergroten
- Smaak en proefsessies voor nieuwe voeding

bart.declercq@kuleuven.be

8. Mogelijke interventies (5)

KU LEUVEN

- **Begeleiding van de maaltijd**
 - Begeleiders voor – tijdens – na betrekken (ook logistiek personeel)
 - Nascholing voor begeleiders
 - Positief stimuleren en motiveren in begeleiden van maaltijden
 - Modeling, samen met de kinderen de maaltijden nuttigen
 - Herhaalde blootstelling aan nieuwe voeding
 - Pedagogische maaltijd

9. Conclusies (1)

- De meegebrachte lunch van thuis pimpen en aanvullen met aantrekkelijke en gezonde alternatieven
- Bij keuze voor gratis of goedkope maaltijden is de gratis maaltijd een betere optie voor hogere opname of gebruik.
- Zelfs een gratis aanbod garandeert geen universeel gebruik. Sensibilisering van ouders is nodig, vooral rond kwaliteit, variatie en grootte van de maaltijd-porties
- De communicatie moet zich ook richten op de kinderen zelf: ze hebben vaak een stem in het beslissingsproces om al dan niet in te gaan op het maaltijd-aanbod.
- Inspelend op ouderlijke bezorgdheden is het cruciaal na te gaan in welke mate maaltijden de aanwezige maatschappelijke diversiteit weerspiegelen
- Bij het invoeren van ‘nieuwe’ maaltijden is het van belang te monitoren wat werkt en wat niet (wanneer, wat en waarom voeding weggegooid wordt).

<https://www.klasse.be/155540/duurzame-voeding-leerprestaties-wereld/>

bart.declercq@kuleuven.be

9. Conclusies (2)

- Afstemming en overleg met leveranciers is noodzakelijk, zeker wanneer maaltijden binnen een breder beleid passen
- Besteed niet alleen zorg aan wat en hoeveel kinderen eten, maar ook de manier waarop ze eten (de maaltijdbeleving).
- Dit vraagt dat maaltijdbegeleiders een goed zicht hebben op de doelstellingen die nagestreefd worden met de middaglunch en maaltijden ook gelijkaardig begeleiden.
- Zorg voor een geïntegreerd voedings- en gezondheidsbeleid. Een schoolmaaltijd is slechts één deelaspect van wat kinderen op school eten en drinken.
- Gezonde maaltijden alleen zullen niet zorgen voor duurzame gedragsveranderingen naar een meer gezonde voedings- en leefgewoonten. Dit vraagt een multi-component-benadering
- Een omvattende aanpak om gezondheidsongelijkheid aan te pakken impliceert intersectorale samenwerking met het lokale bestuur.

bart.declercq@kuleuven.be

Centrum ErvaringsGericht

Onderwijs, KU Leuven

Schapenstraat 34, 3000

Leuven

www.cego.be